

הגדלה בשליש (33%) של התוצרת החקלאית הצמחית המיוצרת בישראל עבור תושבי
ישראל, עד לשנת 2035, כחלק מביטחון המזון הלאומי

הצעה להחלטה

מחליטים:

1. בכוונת הממשלה להגדיל בשליש (33%) את התוצרת החקלאית הצמחית המיוצרת בישראל עבור תושבי ישראל, עד לשנת 2035, כחלק מביטחון המזון הלאומי.
2. להנחות את שר האוצר ושר החקלאות וביטחון המזון, להקים צוות שיגבש בתוך 60 יום תכנית ארוכת טווח במטרה לקדם את החקלאות, לפתחה ולהביא להפחתה של מחירי התוצרת החקלאית הצמחית. זאת באמצעות הגדלה של התוצרת החקלאית הצמחית בשליש בעשור הקרוב.

דברי הסבר

רקע כללי

החקלאות במדינת ישראל הינה במגמת התכווצות בשני העשורים האחרונים, כאשר האוכלוסייה בישראל גדלה ב-2% לשנה, הקרקעות החקלאיות קטנות בכ-30 אלף דונם בשנה, ישנו מחסור מים לחקלאות, לצד ירידה בחלקה של החקלאות בתמ"ג ב-46% ב-15 השנים האחרונות. הייצור המקומי לשוק המקומי עומד על 2 מיליון טון בשנה, מידי שנה במשך 23 שנים, כך שהגידול עומד על 0.0%. בתוך כך, מדיניות הממשלה המובאת במסגרת הצעה זו קובעת כי על הממשלה להגדיל בשליש (33%) את התוצרת החקלאית הצמחית המיוצרת בישראל עבור תושבי ישראל, עד לשנת 2035, כחלק מביטחון המזון הלאומי.

לצורך יישום המדיניות האמורה, בהתאם לעקרונות המפורטים בהצעה ולחלן יוקם צוות של משרד החקלאות וביטחון המזון ומשרד האוצר, אשר יגבש תכנית פעולה מפורטת שתוגש לממשלה בתוך 60 יום, במסגרת התכנית תובא תכנית ארוכת טווח במטרה לקדם את החקלאות, לפתחה ולהביא להפחתה של מחירי התוצרת החקלאית הצמחית. זאת באמצעות הגדלה של התוצרת החקלאית הצמחית בשליש בעשור הקרוב, בהתאם למטרות המפורטות להלן:

- א. אספקה רציפה של תוצרת חקלאית מגוונת לאורך כל השנה.
- ב. מחיר תוצרת חקלאית תחרותי בהשוואה לעולם.
- ג. חקלאות מתקדמת ויעילה בפיריון גבוה.
- ד. ודאות ארוכת שנים לענף החקלאות.
- ה. זמינות והוזלת ארבעת גורמי הייצור לחקלאות (מים, קרקע, כוח אדם וטכנולוגיה):
  - i. הוזלת תעריפי המים המושבים לחקלאים, תוך הגדלת כמות ואיכות המים המושבים, פיתוח תשתיות הולכה ואיגום, מציאת פתרון לנעדרי חלופה ובחינת אופן הקצאת והגדלת מכסות המים לחקלאות.
  - ii. הגדלת הקרקע החקלאית הזמינה וקידום תמ"א לחקלאות.
  - iii. הפחתת עלויות העסקה של עובדים זרים לחקלאי.
  - iv. הצערת גיל החקלאים ופיתוח תכניות להכנסת חקלאים חדשים לתחום.
  - v. שדרוג תשתית המו"פ החקלאי בין היתר באמצעות שדרוג תשתיות המחקר של מכון וולקני.
- ו. גיבוש מתווה להגדלה של ההכנסות ממסחור טוב יותר של המחקר החקלאי המבוצע על ידי מכון וולקני, תוך יצירת ודאות תקציבית ארוכת טווח לטובת הבטחה של רציפות המחקר.
- ז. הסרת חסמי היבוא כגורם מאזן לייצור המקומי.
- ח. גיבוש מנגנון לביצוע בקרה על יישום התכנית.

עם פרוץ מלחמת "חרבות ברזל" מיקד המשרד את עיסוקו בביטחון המזון הגולמי וביצע מעקב עיתי אחר הימצאות תוצרת חקלאית טרייה באיכות מספקת בשווקים. אי לכך ועל רקע צמצום סמכויות המשרד בתחום פיתוח הכפר במסגרת החלטת ממשלה מס' 109 מיום 5.2.23 לעניין "שינוי שם המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל ל"משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי"; העברת שטחי פעולה; העברת סמכויות משר לשר ותיקון החלטות ממשלה", תוקן שם המשרד בהתאם למיקוד עיסוקו בביטחון מזון במסגרת החלטת ממשלה מס' 1937 מיום 30.6.24.

בתוך כך, פועל משרד החקלאות וביטחון המזון לגיבוש תכנית לאומית לתכנון לטווח של 25 שנים קדימה וזאת באמצעות מנהל ביטחון המזון אשר הוקם בחודש יולי 2024 במשרד החקלאות וביטחון המזון. לאור גידול האוכלוסייה, על מנת להבטיח את אספקת המזון הגולמי (תוצרת חקלאית טרייה) בוודאות גבוהה ישנה חשיבות להרחיב את היקף הייצור המקומי ולהגדילו בשליש בעשור הקרוב.

מזון גולמי הוא מזון שלא עבר עיבוד ומוגדר כתוצרת חקלאית טרייה – חלב גולמי, בשר גולמי, ביצים טריות בקליפתן, תוצרת חקלאית צמחית טרייה, מזון מן המים (דגים ואצות).

הפיקוח על גידול המזון הגולמי ויבואו לישראל מבוצעים על ידי משרד החקלאות וביטחון המזון באמצעות הרגולטוריים במשרד – השירותים הווטרינריים והשירותים להגנת הצומח ולביקורת (למעט פיקוח על יבוא בשר דגים).

אספקת המזון בישראל נשענת על ייצור מקומי ויבוא. שינוי האקלים, משברים גאו-פוליטיים ומצבי חירום כגון מלחמת רוסיה-אוקראינה ומגפת הקורונה גורמים להפרעות בשרשראות אספקה ועלולים לפגוע בביטחון המזון. במהלך מלחמת "חרבות ברזל" התממשו מספר איומים על ביטחון המזון של אזרחי ישראל, בניהם פגיעה בפעילות החקלאית, מחסור חמור בכוח אדם, סכנה לסגירת נמלים והחרמות יצוא של מדינות עוינות.

חקלאות היא בין הענפים המושפעים ביותר משינוי האקלים. על פי הערכת סיכונים שביצע משרד החקלאות, למשבר האקלים השפעה שלילית על היבול ליחידת שטח של גידולים עיקריים בעולם. כבר היום שינוי אקלים גורמים להאטה משמעותית בשיפור הפריון החקלאי ולנזקים ליבולים כתוצאה מאירועי מזג אוויר קיצוניים. השפעות משבר האקלים על הייצור החקלאי בעולם צפויות להתגבר בעתיד, כתוצאה מעלייה בתדירות ועוצמה של אירועי קיצון, ירידה בזמינות של מים, שינוי בתפוצת מזיקים, עלייה במספר הימים עם עומס חום קיצוני שעלולים לגרום לנזקים גדולים ליבולים ולתמותה של בעלי חיים ועוד.

בנוסף, עלתה ההסתברות לירידות יבולים משמעותיות במספר אזורי גידול מרכזיים בעולם בזמנית העלולות לגרום לירידה משמעותית בייצור הגרעינים העולמי. מידת ההשפעה של שינוי האקלים על החקלאות עולה באופן משמעותי עם כל דרגת התחממות נוספת. שינוי האקלים גם פוגעים בחקלאות הישראלית, אולם לישראל יכולת התמודדות טובה יחסית למדינות אחרות באזור, בזכות הידע בחקלאות על סף המדבר, ניצול יעיל של מי השקיה ושימוש במי קולחין וכן תמיכה מתמשכת במו"פ החקלאי.

שילוב בין חשיפה גבוהה לייבוא מזונות מסוימים עם ריכוזיות של מקורות הייבוא עלול לחשוף את האוכלוסייה למחסור בשוק העולמי ולתנודתיות מחירים. משכך, יש לבחון סיכונים לאספקת מזון גולמי מייצור מקומי ומיבוא ולגבש מענה מתאים. גבולות פלנטריים נוספים לשינוי אקלים שנחצו או נמצאים על סף חצייה, וצפויים לגרום לפגיעה במערכות המזון

העולמיות הם הפגיעה במגוון הביולוגי, בשטחים הפתוחים, זיהום כימי, שימוש יתר במים ובדשנים ועוד, משכך יש לבצע בחינה גם של חסמי היבוא והקלות נדרשות במדיניות הגנת הצומח.

תקציב

אין.

השפעת ההצעה על מצבת כוח האדם

אין.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

אין.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצורפת.

עמדות שרים

שר האוצר – טרם התקבלה עמדתו
שר הבינוי והשיכון – טרם התקבלה עמדתו
שר האנרגיה – טרם התקבלה עמדתו

מגיש: שר החקלאות וביטחון המזון

ג' בחשון התשפ"ה
04 בנובמבר 2024

3 נובמבר 2024
ב' חשון תשפ"ה

חוות דעת משפטית הנלווית להצעה להחלטת ממשלה

נושא ההצעה להחלטה:

הגדלה בשליש (33%) של התוצרת החקלאית הצמחית המיוצרת בישראל עבור תושבי ישראל, עד לשנת 2035, כחלק מביטחון המזון הלאומי.

תמצית ההצעה להחלטה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

בהתחשב בגידול אוכלוסיית ישראל ועל רקע הצמצום בהיקפי הייצור החקלאי בשני העשורים האחרונים, מוצע לפעול להגדלת הייצור החקלאי המקומי הצמחי בשליש במהלך העשור הקרוב, ולגבש לשם כך בתוך 60 ימים מיום קבלת ההחלטה תכנית ארוכת טווח לקידום החקלאות בישראל, במטרה להבטיח אספקת תוצרת חקלאית טרייה, הכלל כמפורט בהצעת ההחלטה.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

ההצעה אינה מעוררת קשיים משפטיים.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שההצעה להחלטה נוגעת להם:

טרם התקבלו עמדות היועצים המשפטיים של משרדי הממשלה הרלוונטיים שההצעה נוגעת להם.

עמדת היועצת המשפטית של משרד החקלאות וביטחון המזון:

בשים לב לאמור לעיל, אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה.

סריה בדיר, עו"ד

סגנית בכירה ליועצת המשפטית

משרד החקלאות וביטחון המזון